

AMERIKA INVAZIJA NA CORREGIDOR na Filipinah je predena na gornji sliki. Letala, parašutniki, mornarica in pehota, pripeljana tja z ladji, vse je bilo točno preračunano za sodelovanje.

Načrt torijev za volilni boj proti delavski stranki

CHURCHILL NAPADEL DELAVSKO STRANKO, KER USILJUJE "TUJE IZME" V ANGLIJU.
— SEDANJI PARLAMENT OBSTOJA ŽE 10 LET. — TORIJI ZAUPAJO SVOJEMU VODJI

Zavezniki zares upajo skončati vojno v Evropi še pred koncem tega leta, kar je Churchill, čeprav trdi, da v preročanjih ni optimist, posebno poudaril. Prerokovanja, da se bo vojna v Evropi končala že pred lanskim božičem, se namreč niso uresničila, čeprav je bil med tistimi preročili celo sam zavezniški vrhovni poveljnik na zapadni fronti general Eisenhower.

Rena premoščena

Ampak sedaj so zavezniške armade ponekod že preko Rena, ki je nemška legendarna reka obrambe pred sovražniki z zapada. Kolin je v zavezniških rokah.

Ta vojni položaj zadene posebno Anglijo, ker je v nji med strankami dogovor, da se razpiše volitve v parlament še po končani vojni. Vojna pa trajata veliko dalj, kot so si politični voditelji takrat predstavljali. Anglija je v nji že šesto leto. Njen sedanji parlament obstaja že deseto leto.

Ko vojna v Evropi neha, se v Angliji prične borba za politično vodstvo in med dvema ekonomskima nazoroma.

Churchill za stari sistem

Vzlic svojim ogromnim skušnjem, ki jih ima Winston Churchill v sedanjih vojnih, pa je prav tako reakcionaren v svojih nazorih na notranjo politiko njegove konservativne (torijske) stranke v Angliji, kakor je bil, ko je pred leti poveličeval Mussolini, češ, da je Italijo rešil pred "barbarskim komunizmom".

Zastopnikom svoje stranke je Churchill na konferenci dne 14. marca dejal, da se bo v bodočih volitvah moralu pognati s propagando proti socialistom (delavski stranki), ki "vsiljujejo za Anglijo škodljive nauke iz tu-

jih ideologij". Za glavno točko napada si je pri tem vzel socializem, češ, da je za Anglijo nesprejemljiv. Ampak ni pa pojasnil, da socializem za Anglijo ni kaka importirana stvar, kajti veliko načrtov zanj je bilo v nji narejenih. In Karl Marx je pokopan na Angleškem, ne v Nemčiji.

Churchill še za koalicijo

Churchill je v svojem govoru proti delavski stranki ob enem poudaril, da cim se volitve v parlament končajo, kar se zgodi kmalu po končani vojni v Evropi, bo, kar se njega tiče, nadaljevanje koalicijске vlade, seveda pod vodstvom njegove torijske stranke.

Ako delavska stranka — če ostane manjšina, kot ji je prekuje, ne bo hotela več biti zastopana v vladi, bo Churchill dobil iz delavskih vrst druge "neodvisne" misleče delavsko politike, pa liberalce, da bodo tvorili po volitvah novo "koalicijsko" vlado, katera bo vodila politiko Velike Britanije po njenih "starih tradicionalnih potih".

Delavski voditelji za prelom

Eden vodilnih delavskih voditeljev je prošlo nedeljo dejal, če naj bi Churchill še ponujal koalicijsko vlado, ko pa ve, da bo v prihodnjih volitvah njeva stranka poražena.

Torej se je v Angliji začel boj — volilni boj, ki ga že deset let ni imela, razen v določnih volitvah.

Konferanca torijske stranke (Nadaljevanje na 5. strani.)

Delavstvo po svetu je sedaj brez aktivne uniske zveze, ker je prejšnja mednarodna zveza strokovnih unij skozi vso vojno povsem neaktivna, čeprav na papirju še obstoji. Nedavni zbor strokovnih unij je sklenil ustanoviti novo unisko internacionalno. A kar pa se delavskoga političnega gibanja tiče, je delavska socialistična internacionale razpadla z invazijo Nemčije v Francijo in Belgijo in pa vsled svojih lastnih hib, ki se jih ni hotela otresti vzlič skupin, katerih si je pridobil v prejšnji vojni in se bolj pa pozneje.

Niso pa razpadle socialistične stranke; tiste, ki se niso pustile zavesti v stagnacijo in v vztra-

Hitler se pritožuje, da so ga Angleži in Japonci zahrbtno najbolj prekanili

Ko je Hitler vojno pričel, je bil zares prepričan v dvoje: da mu bosta reakcija Anglije in Francije, pa tudi Zed. držav, pustile prost pot na vzhod, in da bo morebitna vojna z njimi le bolj na papirju kot v resnici. V slučaju Francije je bilo res tako.

Angležem se je posrečilo zbežati iz nje, kar je bilo slabo za Hitlerja. A še vseeno je upal, da se Anglia poda — ne sicer na svoje stroške, pač pa na sovjetske, kajti je že prej poskušala oteći svojo kožo na račun Čehoslovaške.

Ko je prial v Anglijo nacijski glavar, takrat prvi za Hitlerjem, Rudolf Hess, se je iz tega napravilo senzacijo proti Nemcem, toda ne namenoma. Kajti Hess je prišel Angliji ponujati separatni mir in ohranitev angleškega imperija, pogojno, ako puсти Hitlerju prost pot na vzhod.

Angleška vlada pod Churchillom mu je povedala, da bo vztrajala v vojni do zmage. To je Hitlerja zelo pokopal.

Vseeno, lotil se je prelomiti svoj dvajsetletni pakt prijateljstva s Kremljonom in udril v sovjetske dežele. Bil je vsled svojih uspehov na zapadni fronti tako prepričan v zmago tudi na vzhodni, da je po par mesecih svojega bliskovitega prodiranja, ki je doseglo predmestje Moskve, izjavil, da je rdeča armada in njene Sovjetske unije konec za zmerom.

Sedaj je rdeča armada pred Berlinom. Hitlerja njegovi tovariši opozarjajo na trditve, ki jih je oznanjal po radiu vsemu svetu, ne pa uresničil. Ko mu je bilo očitkov zadosti, je po poročilih, ki prihajajo iz Stockholma na Švedskem, svojim kritikom dejal, da bi Nemčija že davno zmagala, ako je ne bi izdali Angleži in — Japonci.

Kajti ko je nacijska armada udarila v Rusijo, je Hitler pričakoval, da bo istočasno treščila vanjo tudi japonsko armada. To se ni zgodilo. Hitler po istem Švedskem viru smatra Japonce za izdajalce napram Nemčiji in Angležu za kramarje, kakršni so že od nekdaj.

Nedvomno je "firer" zares razočaran. Toliko bahanja in "najvzvihenejše" narod mu je verjel. Sedaj ta narod strmi, ko čuti, kako se mu rušijo tla pod nogami.

Eksekutiva soc. stranke imela pred sabo poročilo o možnostih za "tretjo stranko"

Eksekutiva socialistične stranke je imela na svoji seji 4. marca v Philadelphiji obširno poročilo, oziroma ji je bil podan referat o možnostih za tretjo stranko v tej deželi in sklenila je izdati z ozirom na to poseben pamflet o problemih gibanj, ki več ali manj vodijo v tako stranko.

Izrekla se je za program za poslovne vseh delavcev po vojni in izdelala v ta namen načrt za planiranje ameriške povojske ekonomije. Ta načrt je veliko bolj dalekoščen, kot pa takozvani Murrajev načrt popolne zaposlitve, ki ga je on predložil senatu in sloni na temelju vladnega subvencirjanja privatne industrije. Načrt eksekutive pa bazira na socializaciji in produkciji za potrebo, namesto za privatni profit.

Eksekutiva se je izrekla proti draftanju delavcev in zoper obvezno vojaško službo po voj-

ni, kar je bilo sicer strankino stališče že pred omenjeno sejo. Apelirala je na merodajne ameriške oblasti, naj kaj store za osvoboditev argentinskega socialističnega voditelja Juanita Solarija, ki ga je diktatorska Farrellova vlada v Buenos Airesu vrgla v ječo.

Norman Thomas, Maynard Krueger in Darlington Hoopes so govorili o problemih bodočega miru in o zavezniški diplomaciji na posebnem sestanku, ki se ga je udeležilo nad 200 oseb.

Na seji je bilo poročano, da dobiva Socialistična mladinska liga med dijaštvom v višjih šolah čezdaj večji razmah.

Rezultat v lanskem volilnem kampanji za soc. stranko ni vzpostavljen, kajti dobila je manj glasov kot še kdaj. O tem se je v par člankih in v svojih predavanjih na Angleškem pečal posebno Harold Laski in tudi na

sprejel velik del takozvanega socialističnega minimalnega programa. N. pr. v Zed. državah "new deal".

Ampak delavstvo brez internacionalne ne bo moglo biti. Imperialisti sklepajo svoje zveze, kapitalisti mednarodne karte, a le delavstvo naj bi bilo brez mednarodnih zvez?

Tako se je v februarju to leto vrnila v čas te vojne druga večja konferanca zastopnikov socialističnih strank, ki ji je predsedoval Hugh Dalton, predsednik angleške obrtniške zbornice (Board of Trade). Zastopani so bili na nji socialisti iz Francije, Belgije, Nizozemske, Italije, Norveške, Čehoslovaške, Španije, Portugalske, in seve-

Podtalno gibanje v Franciji izgubilo nad 130,000 življenj

Iz francoske uradne informacijske pisarne je bilo nedavno uradno poročano, da je bilo ubitih pod nacijsko in vichysko silo v času nemške invazije v Franciji okrog 130,000 članov uporniških brigad, veliko pa zanj ter vrženih v ječe in tabore.

V primeri z žrtvami jugoslovanske osvobodilne fronte to ni veliko, a vendar vseeno 130,000 žrtv preveč. Na vesti jih ima starci red. A tudi v drugih ozirih se je Francozom pod nemško okupacijo in vichyskim izdajstvom slabo gedilo. Poleg francoskih vojakov, ki so prišli v vojno ujetništvo, je bilo nad dva milijona drugih Francozov deportiranih v Nemčijo, med njimi 720,000 na prisilno delo in dve sto "isoč pa je bilo političnih jetnikov, ki so jih Nemci poslali v jetniška taborišča. 700,000 Francozov so Nemci otrapili za imovino in 1,500,000 jih je postal pod terorjem getsta brez doma. Ampak zelo so hranili Nemci s francosko industrijo. Okrog 85 odstotkov je bilo nedotaknjene, razen v kolikor so jo kvarili zavezniški letalci. Producirala je seveda za nacije. Toda na svojem begu so kradli na debelo. O materialnih izgubah Francije v tej vojni je bilo poročano v Proletarju z dne 28. februarja.

"Fontamara" bo filmirana

Slovenski italijanski protifašistični pisatelj Ignazio Silone je med drugim napisal svetovno znan roman "Fontamara", v katerem slika tiranstvo, korupcijo in moralno propalost vladnih organov in cekre pod Mussolinijem, in silno brezpravnost in bedo, skozi katero so morale pod njim iti najrevnejše mase v Italiji.

Ta roman je v slovenskem prevodu priobčil "Proletarec".

"Fontamaro" sedaj filmira zadružni kino v Rimu, da bo Silonejeva knjiga predstavljena "raj" v Fontamari pod Mussolinijem tudi v slikah.

Nemški ujetniki v Zed. državah

Te tedne bo pripeljanih v Zedinjene države nadaljnih 100,000 nemških ujetnikov. Vsega skupaj jih je v tej deželi okrog 400,000. Uposleni so na plantazah in v drugih takih poklicih, kjer se jih po mednarodnem zakonu lahko uporablja.

zboru francoske soc. stranke so razpravljali o nepojmljivi šibnosti uradne soc. stranke v Ameriki. Največ krvide za to stanje so zvratali na Normana Thomasa, češ, da se ne more v mednarodne probleme realistično poglobiti, pač pa govoriti o njih zgorj z akademičnega stališča.

Na seji je bilo poročano, da dobiva Socialistična mladinska liga med dijaštvom v višjih šolah čezdaj večji razmah.

Rezultat v lanskem volilnem kampanji za soc. stranko ni vzpostavljen, kajti dobila je manj glasov kot še kdaj. O tem se je v par člankih in v svojih predavanjih na Angleškem pečal posebno Harold Laski in tudi na

da v glavnem iz Anglije ter nekaj opazovalcev iz drugih dežel, med njimi poročevalci iz neutralne Svedske in Švic.

Na tej večerni konferenci pa ni bilo nobenega socialističnega zastopnika iz Zed. držav, nad čemer se Harold J. Laski v svojih člankih zelo pritožuje. Smatra, da je ameriška socialistična stranka postala skrajno neznavna in to v deželi, v kateri bi moralna imet eno izmed vodilnih vlog ne le doma, ampak v mednarodnem delavskem gibanju. A posebno v slednjem je povsem neaktivna. On dolži za to najbolj odgovornim Normana Thomasi in izraža željo, da se bi v ameriškem delavskem gibanju pojavi drugi Eugene Victor Debs.

Belgrad postaja središče povsem nove Jugoslavije

V BOSNI SILNA LAKOTA. — V BEOGRADU PRODAJALNE POLNE ŽIVIL. — NOVA VLADA POD VODSTVOM TITA KLIČE NARODU, NAJ MISLI NA BODOČNOST

V glavnem mestu Jugoslavije spet nekaj ameriških časnikov poročevalcev, ki v svojih novicah in v New Yorku in drugje opisujejo sedanji položaj v tem napol razdejanem mestu. Eden izmed njih je poročevalcev čika "Suna" M. V. Fodor. Prej je bil poročevalc istega lista v Kairu, potem v Atenah, Carigradu, Ankari itd. Pred leti je bil poročevalc v Budapešti. Zna mnogo jezikov in balkanske dežele ter njih probleme poznava kot le malokateri ameriški žurnalisti. V svojih nazajih je med nasprotniki Sovjetske unije in levicarski pokrovitvami smatran za "sopotnika". V resnicu je le zelo zmeren, pošten liberalec.

Beograd dobiva staro lice

Omenjeni M. W. Fodor piše, da se ameriški poročevalci kar začudili, ko so videli v beogradske prodajalne veliko vsakrstnega peciva, klobas in drugih živil, kajti pričakovali so, da je mesto v silnem pomikanju. Domačini so jim poslali, da čim je bilo po izgonu kvizlingske vlade in nacistov z mazde v mestu konec in se je uprava v njemu organizirala pod vodstvom maršala Broz-Tita, se trgovci spet odprli svoje prodajalne in začeli z obrtjo se v večjo gotovostjo kot kdaj, ker vedo, da sedanji režim ostane, da bo trajen.

A glavni vzrok saj navidezega izobilja v Beogradu je, ker "Nadaljevanje na 5. strani.")

Urejevati Proletarca ni enostavno, ker se drži svojih namenov in ciljev

Ustanovitelji Proletarca so svojemu listu določili dva temeljna namena: prvič, da se bori za koristi delavcev s stališča socialističnega programa, in drugič, da med ameriškimi Slovenci razgalja domačo reakcijo ter tiste, katerim služi.

Tako je ta list moral vseh svojih 40 let vedno plavati proti tokom, ki so bili čestokrat zelo deroči.

Na delavskem polju mu je šlo v njegovi borbi še dokaj po sreči dokler je socialistična stranka še bila resna delavška stranka in napredovala. V prvi svetovni vojni jo je dušila reakcija, vlada in pa nastajajoči notranji razkroj. JSZ in Proletarci sta se znašla v tem vrtincu in vrh tega še v svojem, ki je pomenil, ali naj sledimo strankinem protivojemu stališču, ali se pridru

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Kdo se bo o osvobodilni fronti v Jugoslaviji sedaj zadnji "smejal"?

Ko je bilo partizansko gibanje v svojih najtežjih bojih z okupatorji in domačo reakcijo, je vihrala proti njemu propaganda posebno v Zed. državah.

Šlo se je med Mihajlovićem in Titom. Med napredkom in nazadnjaštvom. Med privilegiji in ljudstvom. Med monarhisti in republikani. Med pristaši socializacije in izkorisčevalci množic. Med svobodomiselstvom in klerikalizmom.

Propaganda obeh strani se je odevala v plašč demokracije. In obe strani veliko pretiravali, ker v propagandah sploh drugače biti ne more. Toda ena je vendarle stremela po nečem NOVEM, po BODOČNOSTI! Druga je hotela kolo časa ustaviti, da bi ostalo, KAKOR JE BILO.

V tej propagandi so se širile o partizanih stranske stvari. Prijahale so ene iz klerikalne slovenske kovačnice, druge iz čarsiske v Kairu in Londonu, tretje iz ameriškega velesrbstva, ki mu je načeloval takratni takozvan "jugoslovanski" veleposlanik Konstantin Fotič.

Sedanji člankar Ameriške domovine in njegov franciškanski prednik, in pa Fotičevi zaupniki, med njimi posebno neki Slovenc, ki je nekoč nekaj let deloval med nami, so iz svojih "strogih zaupnih virov" pisarili posebno tistim, ki so jih smatrali za navne, a so bili na važnih mestih — naj se za božjo voljo ne pusti zavleči v partizanske toke, kajti nekoga dne bo treščilo, prišla bodo za pristaše partizanov silna razočaranja, sram jih bo, in tedaj se bomo "mi zadnji smejal".

Le malo med naprednjaki je bilo res toliko naivnih, da bi se dati potegniti. Žal, kolikor se jih je, so storili tistim, ki bi radi zastavili vse svoje sile v pomoč osvobodilnemu gibaju, prilično škode. Še več pa na katoliški strani, ki je za osvoboditev Slovenije dobro pričela, pa klavrnno nehala. A dobilo se je na katoliški strani vendarle nekaj takih, ki se niso hoteli podati nobenemu pritisku "OD ZGORAJ" in ostali z nami v boju za program OSVOBODILNE FRONTE. Le ti katoliški Slovenci imajo sedaj RES pravico in vzrok, da se lahko "zadnji smejejo", posebno še Rev. Gabrovšku in patru Ambrožiču.

Tri zadnje velesile, ki so ostale in si dale nalogu ustvariti mir

Meseca aprila se zborejo v San Franciscu zastopniki združenih narodov — namreč vsi tisti, ki so v vojni z (bivšim) osiščem.

Odločilno besedo imajo izmed vseh 47 vlad ali kolikor jih je že vseh skupaj, samo tri — tri zadnje velesile.

Pred svetovno vojno jih je bilo osem.

Anglija je bila še "vladarica morja", njen London je bil svetovni finančni center in njena diplomacija najspresnejša na svetu.

Nemčija ji je bila na mednarodnem trgu in na morju najopasnejša tekmovalka.

Francija je rasla v svojem imperiju, ki je bil v kolonijah drugi največji na svetu.

Rusija, največja celinska država, je mrtvačila v svojem federalizmu in primitivnosti svojih mužikov.

Avstro-Ogrska je hirala vsled svoje ohromne politične tvorbe in nerešenega narodnostnega vprašanja.

Italija se je ponujala za velesilo in bila priznana za tako vselj splet in iz prijaznosti.

Zed. države so bile v krožku evropskih velesil smatrane za nebodijihtra.

Japonska, majhna kot je bila, je bila potisnjena med velesile vsled pomoči Evropcev in pa s podporo Zed. držav.

Teh osem velesil se je zapletlo z ostalim svetom vred v prvo svetovno vojno. Ko je bila končana, so zmagovalci črtali iz seznama velesil tri — Rusijo, Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

Avstro-Ogrska je razpadla. Rusija je bila v agonijsih civilnih vojnih, boriti se je moral proti intervenciji Anglije, Francije in Zed. držav in zadebla jo je katastrofalna suša.

Sovjetska unija se je v tej dobi lotila gospodarskega preporoda in uspela. Proces sicer ni bil demokratičen, kakor se to bodo razlagala n. pr. v Angliji ali v Zed. državah, toda s pomočjo svojih petletki je postal Rusija spet velesila.

Italija, ki je bila v prvi vojni med zmagovalkami, je bila na znotraj tako bolna, da ji je pretil socialni preobrat. Prišel je Mussolini, ki udahnil novih imperialističnih ambicij in zatrl socialistično in komunistično stranko, delavske unije pa si podvrgel za svoje orodje. Plutokraciji v Angliji, včetve Churchilla, in v Zed. državah je bil on v tem ravnanju kar všeč in so mu delali komplimente ter pomagali. Kar je na vplivu Italije Orlando izgubil, ji je il duce pridobil. Svet se je začel batiti in jo upoštavati kot ne sicer mogočno, toda sila provokativno državo.

Sledil je ji s slično taktko Hitler. V nekaj letih je bila Nemčija avtomatično priznana za velesile.

Kaj je "velesila"? Država, ki lahko gazi po drugih ali pa jih ustrahuje, če nočejo v vojno z njo. Tako se je v Jeziku preprostega človeka tolmačilo pomen velesile prej. A odslej — tako

OD MESTA DO MESTA, iz vasi v vas, prodriajo zavezniške čete na zapadni fronti. V vsaki hiši je lahko nevarnost zanje, bodisi vsled min ali pa skritih nemških strelec. Gornje je oddelek zavezniških vojakov pri iskanju skritih naciiev v Rurichu.

KATKA ZUPANČIĆ:

IVERI

Sreča...

Kaj je sreča? To vprašanje sem nekoč zastavila solarjem, in odbra tretjina se jih je takoj brez odloga in seveda brez vsega pomisleka odzvala: "Imeti denarja, veliko denarja — to je sreča."

Oni dan sem se v osrčju Chigave ustavila na enem najprometnejših križišč. Stisniti sem se moral k obuljenemu svetilniku, da me ni živa reka odnesla s seboj. Vzdol razdeljena je ta reka dala mimo, čakala pa je in na kolesih zelene luči, da je od obeh strani hkrati pljusknila čez cesto, zdaj v črti sever-jug, zdaj vzhod-zapad, izmenjava in zmenjanje, kakor stroj.

Zakaj hite? Kam se jim tako strašno mudi? Kaj jih goni? Sino mi je v glavo še gornje vprašanje: kaj je sreča? Saj me je ta številoglavi tok iznenadil spomnil na neko sliko, ki sem jo videla pred leti in ki ji je umetnik dal naslov "Za srečo".

Kakor na oni sliki, se je tudi tu kazala nestrpnost v kretanjih, nervozna napetost na obrazih, četudi vse to bolj brzdano in semtertja zakrito v nasmehljavnosti. Zgolj velikanskega kolesa je manjkalno in na njem razigrano se smejoče mladenke, ki bi drvela pred temi živimi valovi držeč z zvezdo okrašeno čarovočno paličico v desnici.

Kaj je sreča? Prejkone bi se tudi učili odrasli ljudje na prvi mah odrezali tak, kakor se je odrezala moja zelena, neizkušena mladež: Imeti denarja, veliko denarja — to je sreča. Zavrnila sem to misel. Saj ni mogoče, da bi si vsi ti gnetli le zlatega malika v svojih srca! Fant in dekle n. pr. ki sta nevedoma zašla v nasprotni hiteči tok, pa se zdaj za roko držeč in smeje

nam obetajo, pa bodo velesile zaščitnice malih dežel in svetovnega miru.

V tej vojni so titel velesile izgubile (ali pa ga še bodo) Nemčija, Italija, Francija in Japonska. Ostale so v tej kategoriji samo Zed. države, Sov. unija in Velika Britanija.

Zed. države so nadomestile Anglijom na morju. Pacificom po-

staja ameriško jezero; na Atlantiku so tudi najmočnejša sila. In pa v produkciji in v developiranju prirodnih virov. Anglija v svoji moći pojema. Opira se za svoj obstoj na strici Sama in na dominjone.

Rusija se je razvila v dominantno silo v Evropi in v Aziji.

A po svetu je njena glavna moč v ideologiji. Rusija je "private enterprise" pod boljševiki uničila, Roosevelt in Churchill pa ga oznanjata za svoj temeljni evangelij. Ljudje po svetu bi radi svobodo pred izkorisčanjem. V kapitalizmu je ni, pa čeprav je demokratičen. Bedna masa po svetu se zato ozira tja, kjer so bogataši pognali in jih "likvidirali".

Te zadnje tri velesile so si dale nalogu rešiti svet za mir in za demokracijo. Nedvomno imajo vse tri dober namen. Toda dve zastopati tak gospodarski sistem, radi katerega so revolucije največ nastajale.

Ali bosta prvi dve hoteli priznati, da se socializmu ne bo

inogočeogniti, ker bo trčil vanju prej ali slej? Ali pa bodo morda

uspel tisti v njima, ki delujejo, da se spustita v vojno z USSR

in za predno bo Hitler tepen?

Roosevelt in Churchill se veliko prizadevata, da se to ne

zgoditi, a za odpravo vrorov ne storita ničesar, bodisi, ker jih ne

poznata, ali pa zato, ker jima je njuna vera v "free enterprise"

zastrašila pogled v realnost.

vijeta iz njega. Ta dva ogrevata vroča ljubezen, ne pa hladni moloh. Kruh in ljubezen? Ne, ne, ne dovolj! Tudi ta dva bosta spoznala, da je človeku treba več.

Ali mi, ki ne moremo verjeti, da bi bilo življene zgoj priprava za smrt (saj ni ni praktično življene verskih dogmatikov) — vprašamo racionalista. Razlagal nam bo, da bo edinolepopolna skupnost človeštva zmožna, ustvariti vse potrebne pogoje za trajno, popolno srečo za vsakega poenčnika na zemlji.

Po merilu dosedanjega razvoja je možno uresničenje velenike ideje tako daleč v bodočnosti, da se nam zdi skor utopistično. Vendar je v zgodovini človeštva zaslediti tudi skor, ki je vodil do pošteni poti — one mu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Po merilu dosedanjega razvoja je možno uresničenje velenike ideje tako daleč v bodočnosti, da se nam zdi skor utopistično. Vendar je v zgodovini človeštva zaslediti tudi skor, ki je vodil do pošteni poti — one mu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po pošteni poti — onemu je vseeno, ali je pot, ki jo hodi, prava ali kriva; ta ima vstopljub vsem prevaram in razočaranjem še vedno v svetu.

Ali če poslušam, gledam življene, se res skoro ne morem ostresti nevšečne misli, da se pretežna večina ljudi peha resno le za dolarji: ta uspešno — oni ne; ta godrnja — oni molče v božjo voljo vdan; ta usodo preklinjač — oni se brezkrbno nanjo zanašajoč; ta se trudi po poš

POVESTNI DEL

Vladimir Levstik:

Oblodovci

(Nadaljevanje.)

"Kdo ti je naročil?" sem ga vprašal dokaj osorno.

"Olepševalno društvo," je zadržal skrunilec.

"Olepševalno društvo? Kam bo pot?"

"Kam drugam kakor v 'Mirni dol!'" Vidi se, da niste tukajšnji." Pomilovalno je ošnil mojo nevednost z očmi. "Ali res ne veste, kje je 'Mirni dol'?" — "Ne vem. Kje je?"

"Okoli hiše tamle na jasi. Stopite še petkrat pa jo boste videli. Divji profesor stanuje v njej, tisti, ki je iznašel perpetuomobil. On nori, gospoda iz mesta pa gledajo, kako ga trka luna. Vsako popoldne pridejo k njemu na izlet; zato so sklenili, da mora biti pot markirana."

"V 'Mirni dol!'" Povrhu brezčutnosti še norčevanje! Ali je res ni bilo meje za r-ske ljudi? Ali se je svet na glavo postavil v tem letu dni, ki sem ga prespal med uradnimi spisi?

Cuteč, kako me nevidno obletajo pošasti sinočnih sanj, sem stopil iz gozda na ravnico. Tudi ta je bila izpremenjena. Bujna trava je bila pohojena, steza posejana z ogorki; leni veter je valil pred seboj papirje, v kakrsne zavijajo salamo in sir. Zrak je bil gost od nečesa morečega. Dušilo me je, kakor da čutim parfum gospe Cicigove, in v glavi mi je šumelo, kakor da slišim od nekod sodnikov nadutji glas...

Cudno potr sem se bližal hiši. In res: ob prislončni strani, tik pod okni profesorjeve sobe, je stala na zabitih kolih miza z dvojico klopi, do odurnosti enaka izum, kakrsne vidimo po gostilniških vrtovih. Ogorkov je ležalo pod brez števila, še več pa telečih rebre in kurjih koščic, ki so se kupoma belile v izpogreni travi.

"Mlinar," sem vzliknil, "za Boga! Mlinar, ali me ne poznaš?"

Tisti mah je pogledala izza profesorjevih pleč rjavolasta glavica njegove žene. Joj, kako je shujšala od lanjskih počitnic in kaco zelo jo je izpremenila skrb! Ko me je uzrla, je zagorela do sencev; čutil sem, da se sramuje soprogovega divjanja in sive bede, ki je strmela vame z vseh strani.

"Mlinar," sem ponovil, "ali ne vidiš, kdo sem? Senica sem. Glej, gospa Marica me je že spoznala.

Toda Mlinar še ni izbruhal vsega.

"Dovolj!" je kriknil s penastimi ustmi, ves slep in gluhi. "Dovolj je tegat! Leto dni sem čakal vašega usmiljenja — ni ga bil! Zdaj ne morem več. Dovolj je. Človek ni mačka, da bi se igrali z njim... Ne morem več."

"Ze gredo!" je pridruženo zahitelo v kuhih. Nekakšen krožnik se je razbil na opečnatih tleh in droban cept jo je skokoma ucvrl proti Mlinarjevi sobi. "Skrij se, Ivan, že spet gredo..."

V sobi se je odzvalo srdito rentačenje, prevračanje stolov

mera je polna! Še danes napravim konec—konec—konec!..."

Obenem s tem krikom pa je napel oči ter jih nejeverno zapljal vame. Omahnil je, stopil bliže in zdaj zahtel na mojih prsih.

"Senica! Stari malopridnež Senica... Tako mi prede, vidiš, da sem te vesel od srca!" — je hlipal, vzeneseno mlaskaje z ustimi po mojem obrazu.

Ta nenadna prisrčnost se mi je zdela enako sumljiva kakor tak poprej njegov krlek in vrišč, da niti ne omenim besed, s katerimi je napovedoval bližnji konec. Mojo osuplost je še povčal strah, ki sem ga čital v očeh njegove žene.

"Pa ne da bi morda res —?" mi je šinilo po možganh.

"Gospa Marica mi je vzela palico in klobuk.

"Kam sedemo, Ivan?" se je boječe obrnila k možu. "Ali ne bi kar pred hišo?"

To nedolžno vprašanje je začelo, da je profesorju iznova udarila kri v glavo.

"Na!" je zarjul cepetaje z nogami. "Za njihovo mizo moj gost ne bo sede! V sobo! Ako mu je preslab, naj se pobere, odkoder je prisel!"

Stopili smo v sobo. Pogled po nej me je živo domislil omar in stolov, o katerih je ternal v svojem pismu. Bila je gola kakor grobnica. Kupi knjig so se valjali po tleh; na črvivi mizi, ki je služila Mlinarju za pisanie, so gledali prazni papirji izpod debele plasti prahu. Ves prostor je izražal težko duševno stanje človeka, ki se je zdaj odstrelil svojemu delu. Gospa Marica se je opravičila, da ji soprog brani pospravljal.

"Se tega bi trebalo!" je zarečal profesor. "Ali boš pospravljala tudi jamo, v kateri bom gnil?" je dodal s čudnim glasom, primikaje mi enega izmed dveh polomljenih stolov. Sam se je spustil na drugega, toda le za trenutek.

"S čim mu postrežeš, Mara?" se je hlastno obrnil k ženi. "Kave ne ve pri hiši, praviš? Nu, kaj mečka, saj ni sodomski greh, da je ni. Mučenica... Tak kave ni. Hm, morda se najde pozirek žganja." Z okornimi, drasajočimi koraki je odhitel iz sobe, ne meneč se za moje ugovore.

"Kaj pravite?" so me vprašale žalostne oči gospe Marice, ko sva ostala sama.

"Zelo vas pomilujem," sem odgovoril na glas. "V dno duše mi vas je žal."

Nekam, trpko je mahnila z roko, čes: kdo govori o meni!

"Kakšen se vam zdi?" je rekel tihu. Strah pred odgovorom je trepetal v vsakem zvoku njene glasu.

"Kaj bi dejal?" sem se motal v zadregi. "Ne čisto tako zdravakor lani..."

"Kako ste prizanesljivi! Veliko slabš je. Odkar niha miru, ne zmore nobenega dela! še čita ne več. Neprestano se razburja, vsak trenutek se utototi..."

"Upokojili!" sem se prestrasil. "Kako, zakaj?"

Brezupno je skomizgnila z rameni.

(Dálje prihodnjici.)

Napredek delavskih unij v Franciji

Po izgonu Nemcev iz Francije so svobodne delavske unije v njej narasle na 4,000,000 članov, kar je 25 odstotkov več kot pa so jih imele l. 1939, ko se je vojna pričela.

Ta prirastek je značilen, kajti pomisliti je treba, da je milijone francoskih vojakov in prisilnih delavcev še zmerom v nemškem ujetništvu, in da je francoska industrija sedaj še vsa iz reda.

Nizek življenski standard premogarjev v Angliji

Poročevalc Columbia Broadcasting Co. je dne 15. marca po radiu iz Londona Američanom dejal, da dobe ameriški vojaki na Angleškem petkraj toliko mesec na dan kot angleški premogarji.

mera je polna! Še danes napravim konec—konec—konec!..." Obenem s tem krikom pa je napel oči ter jih nejeverno zapljal vame. Omahnil je, stopil bliže in zdaj zahtel na mojih prsih.

"Senica! Stari malopridnež Senica... Tako mi prede, vidiš, da sem te vesel od srca!" — je hlipal, vzeneseno mlaskaje z ustimi po mojem obrazu.

Ta nenadna prisrčnost se mi je zdela enako sumljiva kakor tak poprej njegov krlek in vrišč, da niti ne omenim besed, s katerimi je napovedoval bližnji konec. Mojo osuplost je še povčal strah, ki sem ga čital v očeh njegove žene.

"Pa ne da bi morda res —?" mi je šinilo po možganh.

"Gospa Marica mi je vzela palico in klobuk.

"Kam sedemo, Ivan?" se je boječe obrnila k možu. "Ali ne bi kar pred hišo?"

To nedolžno vprašanje je začelo, da je profesorju iznova udarila kri v glavo.

"Na!" je zarjul cepetaje z nogami. "Za njihovo mizo moj gost ne bo sede! V sobo! Ako mu je preslab, naj se pobere, odkoder je prisel!"

Stopili smo v sobo. Pogled po nej me je živo domislil omar in stolov, o katerih je ternal v svojem pismu. Bila je gola kakor grobnica. Kupi knjig so se valjali po tleh; na črvivi mizi, ki je služila Mlinarju za pisanie, so gledali prazni papirji izpod debele plasti prahu. Ves prostor je izražal težko duševno stanje človeka, ki se je zdaj odstrelil svojemu delu. Gospa Marica se je opravičila, da ji soprog brani pospravljal.

"Se tega bi trebalo!" je zarečal profesor. "Ali boš pospravljala tudi jamo, v kateri bom gnil?" je dodal s čudnim glasom, primikaje mi enega izmed dveh polomljenih stolov. Sam se je spustil na drugega, toda le za trenutek.

"S čim mu postrežeš, Mara?" se je hlastno obrnil k ženi. "Kave ne ve pri hiši, praviš? Nu, kaj mečka, saj ni sodomski greh, da je ni. Mučenica... Tak kave ni. Hm, morda se najde pozirek žganja." Z okornimi, drasajočimi koraki je odhitel iz sobe, ne meneč se za moje ugovore.

"Kaj pravite?" so me vprašale žalostne oči gospe Marice, ko sva ostala sama.

"Zelo vas pomilujem," sem odgovoril na glas. "V dno duše mi vas je žal."

Nekam, trpko je mahnila z roko, čes: kdo govori o meni!

"Kakšen se vam zdi?" je rekel tihu. Strah pred odgovorom je trepetal v vsakem zvoku njene glasu.

"Kaj bi dejal?" sem se motal v zadregi. "Ne čisto tako zdravakor lani..."

"Kako ste prizanesljivi! Veliko slabš je. Odkar niha miru, ne zmore nobenega dela! še čita ne več. Neprestano se razburja, vsak trenutek se utototi..."

"Upokojili!" sem se prestrasil. "Kako, zakaj?"

Brezupno je skomizgnila z rameni.

(Dálje prihodnjici.)

CIGARET NI in posebno še ženske jih težko dobe, ker so v gostilnih manj znane, namreč, ker manj zapravijo, pa zanje ni svalčie. Gorjana slika predstavlja žensko, ki si je iz te zadrege pomagala s pipo. Tobak se namreč laguje dobi kot cigarete.

Frank Česen:

Metropoliske beležke

Ze večkrat me je urednik opomnil, da naj kapišem za Proletarca, pa si mislim: O čem naj vendar pišem? Ali o elastični newdealski politiki, za katero drvijo še celo socialisti, da ne omenjam švigačiga komunistov? Ali naj pišem o kulturnem udejstvovanju, ki je ostalo le še senca nekdaj bujno kipečega dramskega in pevskega življenja? Ali smo mogoče ameriški Slovenci ustvarili kakšne čudežne na znanstvenem polju? Ne, ničakega se ne prijetilo, vzliz temu, da stopa na površje že tretja generacija ameriških Slovencov, ki ima vse pogode, da si baziščira obzorce.

Teodore Andrica, kateri ima pri The Cleveland Pressu v področju inozemske zadeve, je objavil zanimivo štatistiko glede "inozemskih" Nemcev, ki se baš sedaj izseljujejo na "sveto Nemško zemljo". Poročilo se glasi:

"Celi roji utrujenih nemških beguncov iz Litvinske, Estonije, Latvije in Poljske se pomikajo po nemških cestah. S seboj imajo na stotoisoč vozov, konj, krav, starčkov, žensk in otrok. Njih trpljenje je veliko, kajti potujejo počasi in v temperaturi, ki je bila tedaj 20 stopinj pod nuljo. Sto in stoči jih je, kajki predniki so živeli stoletja na Madžarskem, v Rumuniji in Jugoslaviji. To so Svabi, Saksonci iz Sedmograške, Bačke in Slovaške.

Pred stoletji so si Nemci ustavili večje in manjše otroke v nemških deželah, kot prednjo stražo nemškega imperializma na potu v pravljenci vzhod. Pred vojno je živilo kakih devet milijonov Nemcev izven Nemčije. V Čehoslovački 3,460,000, v Rusiji 1,400,000, v Alzacji in Loreni 1,650,000, v Poljski 740,000, v Rumuniji 700,000, v Jugoslaviji 600,000, ostali pa v drugih manjših deželah.

Vzlic temu, da so živeli v teh deželah do 800 let, so imeli še vedno tesne stike z Nemčijo pod vsako vlado. Ti stiki so bili najbolj intimni pod nacističkim režimom. Napihnjeni vsled Hitlerjevih zmag, so ti "nadljidje" kljubovali postavam teh dežel. Na deset tisoč se jih je pridružilo nemški armadi. Postali so silno arogantni napram svojim sosedom.

Danes je slika čisto drugačna. Rumunska vlada je iz Saksoncev v Sedmograški in Savaši iz Banata, ki se smatrajo za nemške državljane, ustanovila delavske bataljone. Ti Nemci bodo služili pri obnovi porušenih mest in nekaj so jih pošlali v Rusijo. Iz Jugoslavije in Madžarske so vsi izseljeni v Nemčijo. Brezkončna povorka vozov z napisimi "Backa Schwabs" se pomika skozi Avstrijo in Češko v sreč Nemčije. Goebbelsova propaganda je bila za te ljudi kruto varanje. To se zlasti teži Nemci, ki so živeli v Estoniji, Latviji, Litvanski, Poljski, Rumuniji, Jugoslaviji in na Madžarskem. V teh deželah so

posedovali najboljšo zemljo in prospeli. Danes so obupani brezdomci. Verjeli so, da so Nemci dovolj močni, da podjamijo ostale narode za najmanj tisoč let. Danes plačujejo strašno ceno za svojo zmoto, ko se vračajo v Nemčijo po isti poti kot so prišli njih predniki pred stoletji, z volovsko vprego in brez sredstev.

Nekaj drobiža

Chicago, III. — Časi se spreminjajo. Družabni klub Slovenskega centra v tem ni izjema.

Kakšna sprememb v zadnjih štirih letih! V njemu se zavabili mladi slovenski fantje in dekleta, mladi možje in žene. Mi starejši pa smo uživali življenje v tej veseli družbi. Kaj pa sedaj?

Vse to je minulo "for the duration".

Kljub temu družabni klub še eksistira in napreduje, in to je glavno.

Upam, da bo vojne prej konec kot pa da bi prišel čas, ko se bi ime "Slovene Labor Center" spremenilo v "Slovene Old Peoples Home."

In to je razen nekaj izjem že sedaj.

Vsako popoldne imam navadno prihajati v klubove prostore, ako mi zdravje dopušča. Prečtam slovenski dnevnik in ko ga prebiram, prihajajo drugi za drugim "cesarski penzionisti" in "ne"-penzionisti. Okrog 2. pop. se prične boj — ne partizanski, ampak "pinakelov".

Stavijo do dve do pet sto, in ko igre končajo, je znagovalcev tistih, ki imajo veliko zaupanje v "strica Jožeta", v katerem vidijo svojega zaščitnika. Upati je, da se ne motijo.

Teodore Andrica, kateri ima pri The Cleveland Pressu v področju inozemske zadeve, je objavil zanimivo štatistiko glede "inozemskih" Nemcev, ki se baš sedaj izseljujejo na "sveto Nemško zemljo". Poročilo se glasi:

"Celi roji utrujenih nemških beguncov iz Litvinske, Estonije, Latvije in Poljske se pomikajo po nemških cestah. S seboj imajo na stotoisoč vozov, konj, krav, starčkov, žensk in otrok. Njih trpljenje je veliko, kajti potujejo počasi in v temperaturi, ki je bila tedaj 20 stopinj pod nuljo. Sto in stoči jih je, kajki predniki so živeli stoletja na Madžarskem, v Rumuniji in Jugoslaviji. To so Svabi, Saksonci iz Sedmograške, Bačke in Slovaške.

Jaz sem še danes zabit Gojenjc in se ne sramujem svoje ignorancije. Pred dvemi leti sem v dopisu v Proletarcu kritiziral naredbo, po kateri so poklali milijone prašičkov, da jih ne bi bilo preveč. Nisem pa kritiziral tudi vzkrov vojne. Milijone nedolžnih žrtv je padlo v tem klanju — čemu? Ako bi bila francoska, angleška in ameriška vlada v resnici civilizirane in demokratične, namesto hinarske, bi fašizem v Evropi nikdar ne uspel. Zavedam se, da,

je naša država v vojni, ob enem se t

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Rumunija je dobila po okupaciji sovjetske armade novo vlado, o kateri so sovjetsko oblast kritizirali vsekrizem. Češ, da je Moskva porinila vanjo fašiste in razne druge nič prida ministre. Tudi newyorskij New Leader se je nad njo zelo hudoval, češ, kakšno demokracijo Rusija nosi v Rumuniji!

V Moskvi so vedeli, da London in Washington nočeta ustanavljanja levičarskih vlad. Dovolila sta le koalicjske. Moskva jima je ugordila. A v Rumuniji ni šlo gladko, saj ne, kar se Moskve tiče, pa je vlado, ki so jo njeni kritiki nazvali za reakcionarno, zavrgla, in na njeno pobudo je bila ustanovljena nova. Načeljuje ji Peter Groza. V nji so zastopane levičarske stranke, med njimi social-demokratska, in pa kmečka, ki je največja med vsemi. V Londonu in Washingtonu so sklenili, da je to v resnici le komunistična vlada, torej taka, ki zastopa manjšino, a zavezniški princip, odobren znova v Jalti, je, da mora biti v vsaki osvobojevi ni ali pa v premagani deželi nova vlada zastopnica večine ljudstva. Zelo dobro nacelo.

Podkomisar Višinski, ki se v Rumuniji peča s problemom podpiranja rdeče armade, je dejal, da je bila prejšnja rumunska vlada pri tem vse preveč brezbrizna, in da ni storila ničesar proti nacijskim agentom, ki so svobodno ruvarili tudi po izgonu nemške armade. Tako je na njegov pritisk starva vlada padla, njen predsednik general Nicolae Radescu pa se je v strahu za svoje življenje zatekel v angleško poslanstvo. Tako se je med veliko trojico pricela nova, zelo opasna politična kriza.

Državni department v Washingtonu je dal po časniških vrih svetu razumeti, da nove vlade v Rumuniji ne smatra za drugega kot komunistično in da vsled tega želi, da merodajna komisija velike trojice to izvrši tako, da bo Rumunija imela večinsko, ne manjšinsko vlado. Peter Groza trdi, da je narod z njim. Angleški in ameriški zastopniki temu ugovarjajo. Ampak kdaj pa je Rumunija v vsej svoji zgodovini imela še kaj drugega kot "manjšinsko" vlado? Masa v nji ni bila še nikdar vzgojevana za demokracijo. Sedaj je prvič, da so prišli v njo ljudski ljudje, privilegi pa so bili puščeni ob strani. Moskva je prišla pri tem v spor, ki ga bo po zavezniškem merilu najlaglje rešiti z volitvami. Ako so ga na sestanku v Jalti res sprejeli za resno stvar, bodo problem rešili. A če se bo šlo le za boje med interesni v Rumuniji, notranjimi in vnanjimi,

bosta na eni strani USA in Anglia, na drugi Rusija. Morda tudi rumunsko ljudstvo, ki pa je strankah prav malo ve.

Slovenci so bili že v stari Avstriji strankarsko zavedno ljudstvo. Razdeljeni so bili zelo dolčno v tri: v liberalno, ki je zastopala malomeščanstvo in narodnjaštvo, v katoliško-narodno, ki se je oglašala za zastopnico kmetov, in v jugoslovansko-social-demokratično stranko, v kateri so bili razredno zavedni delavci, radikalni intelektualci, med njimi Ivan Cankar, in veliko obrtnikov. V Rumuniji tega ni bilo. Kajti Rumuncii so primeri s Slovenci jako zaostal narod. Ali jih je mogoče preosnovati v naprednega preko noči? Ne, ker šola je vzame časa.

Prirodni zakladi v Rumuniji, n. pr. olje, bi ji bili lahko v blagoštanje, če ne bi bilo tujevc.

Ki so jih pograbili, in domaćini, med njimi v prvi vrsti dinastija, ki so prejemali podkupnine in postajali milijonarji brez dela, narod pa je garal in živel na dnu.

"Komunizem" je za radikalizem glavna označba od kar je v Rusiji iztrebljen sistem privavnega lastništva. Ampak s to znamko se označuje mnoge, ki niso kaki uradni komunisti, niti neuradni, ampak zgojli liberalci, ali socialisti. Čim se zoperstavijo privilegijem, pa se pritisne nanje komunistični petat. A kaj zato? Le načelo velja!

Mir pride. Ko bo naznanjen, bo v Zed. državah in v drugih zmagovalnih deželah veliko razjava v pisanju, posebno v Zed. državah, ker so vsed vojne v primeri z drugimi državami najmanj trpele. Ampak razredni boj se bo nadaljeval.

To dokazuje sedanji spor v Rumuniji, nesoglasje v Bolgariji, spletke v Franciji, umeševanje zavezniškega poveljstva in italijanske notranje zadeve, pa novo romanje newyorskega nadškofa Spellmana v Rim.

V Beogradu so 5. marca zaprisegli regente, in potem pa vlado, ki je v soglasju pogodbe med Titom in Subašičem bila ustavljena z "odobritvijo regentov". Regenti so prisegli zvestobo kralju. Nova vlada je dala svojo zaobljubo narodu. Tako je diplomacija rešila spor, ki se bi morda drugače končal s civilno vojno.

Jugoslavija bi bila bržkone boljšem, ako ji bi velesile pustile v njenem procesu izstrega v novo svobodno pot. Pa ni šlo. Zato ga vrši legalno in pa tu pa tam s ceremonijami, ki se pametnemu človeku zde otroke. O zapriseženju regentov poroča časniška agencija ONA

Med navzocim občinstvom so se nahajali predstavniki ameriške, britanske in ruske vojaške komisije, štirje člani bivše Subašičeve vlade in člani AVNOJ.

Oba najvažnejša igralca te velike drame — Tito in Peter — pa sta bila odsotna.

Z Jugoslavijo je dobro, ker pri prej opisanih ceremonijah Tito in Peter nista bila zraven. Tito zato ne, ker ni HOTEL prisostvovati, Peter pa, ker SMELEN.

JRZ je pred več kot 25 leti oznanjalo program, ki je bil takrat poražen. Sedaj se uresničuje. In tisti, ki se delati v njemu, imajo lahko zavest, da so bili predhodniki sedanja osvobodilne fronte v Jugoslaviji.

Tudi škofje se menjajo, kadar vreme. Ko so fašisti zavladali na Primorskem, in deloma še prej, je bila škofovska služba za Slovence v Gorici, v Trstu in v Istri izgubljena. Dobili so jo italijanski svečeniki fašističnih — to se pravi — Mussolinijevih nazorov.

V Košicah na Slovaškem je bil pred nacijsko in madžarsko okupacijo za škofa Jožef Carški. Na zahtevo Madzarov je bil nadomeščen s škofom madžarskih nazorov. Sedaj, ko so v Košicah spet čehoslovaške in ruske čete, pa je madžarski škof moral pobrati šila in kopita in osvobodilna oblast od Vatikana zahteva, da nastavi prejšnjega škofa nazaj v Košice.

Slovenski klerikale, ki se so osvobodilne fronte tako strašno boje, bi se iz slučaja na Slovaškem lahko naučili, da bodo imeli slovenski duhovniki spet upanje na škofiske službe tudi v Trstu in Gorici, na Krku in morda celo v Celovcu.

V Proletarju ni nobenkrat nihče tajil, da so bili glavni "promoterji" partizanskega gibanja v Sloveniji in drugje v Jugoslaviji komunisti. Postavili so se mu na celo — eni kritiki trdijo, da sele ko je bila Rusija napadena, drugi pa, da so odpor organizirali čim je bila Jugosla-

JAPONCI V MANILI so vzel dve sto Američanov za talce. Američko poveljstvo jih je zamenjalo s tem, da je Japoncem vrnilo 65 ujetih japonskih častnikov. Nekaj jih je na gornji sliki, ko korakajo za strateni od ameriških vojakov.

dne 5. marca sledče:

V mal sprjemni dvorani jugoslovanskega parlamenta so danes (5. marca) prevzeli oblast kralja Petra trije regenti. Svečanost je bila kratka toda slikovita. Zaprtega so vodili najvišji krajevni predstavniki srbsko-pravoslavne in rimsko-katoliške cerkve. Predsedoval je dr. Ivan Subašić, ki je v teku popoldneva potem predal regentom svojo demisijo. Istočasno je tudi narodno-osvobodilni odbor marsala Tita, ki je dozdaj izvrševal funkcije vlade, predal svojo odstavko predsedništvu AVNOJa, provizoričnega partizanskega parlamenta. Tako je nato dobil maršal Tito nalog, da sestavi novo vlado.

Mir pride. Ko bo naznanjen, bo v Zed. državah in v drugih zmagovalnih deželah veliko razjava v pisanju, posebno v Zed. državah, ker so vsed vojne v primeri z drugimi državami najmanj trpele. Ampak razredni boj se bo nadaljeval.

Svečanost zaprisege regentov, ki je bila prvi korak na tem potu, se je začela s tem, da je bivši ministrski predsednik londonske jugoslovanske vlade dr. Subašić prečkal kraljev ukaz, s katerim je Peter predal oblast regentom. Patrijarh-povložnik Josif Rose je nato izvedel ceremonijo zaprisege Srdjana Budisavljevića, pri čemer je govorila svečač dočim so prepevali pevski zbori svečane molitve. Rimsko-katoliški škof Uličić je potem prečkal prisego tudi Ante Mandiću in Dušanu Serneku, ki sta oba katoliki.

Med navzocim občinstvom so se nahajali predstavniki ameriške, britanske in ruske vojaške komisije, štirje člani bivše Subašičeve vlade in člani AVNOJ.

Oba najvažnejša igralca te velike drame — Tito in Peter — pa sta bila odsotna.

Z Jugoslavijo je dobro, ker pri prej opisanih ceremonijah Tito in Peter nista bila zraven. Tito zato ne, ker ni HOTEL prisostvovati, Peter pa, ker SMELEN.

JRZ je pred več kot 25 leti oznanjalo program, ki je bil takrat poražen. Sedaj se uresničuje. In tisti, ki se delati v njemu, imajo lahko zavest, da so bili predhodniki sedanja osvobodilne fronte v Jugoslaviji.

Tudi škofje se menjajo, kadar vreme. Ko so fašisti zavladali na Primorskem, in deloma še prej, je bila škofovska služba za Slovence v Gorici, v Trstu in v Istri izgubljena. Dobili so jo italijanski svečeniki fašističnih — to se pravi — Mussolinijevih nazorov.

V Košicah na Slovaškem je bil pred nacijsko in madžarsko okupacijo za škofa Jožef Carški. Na zahtevo Madzarov je bil nadomeščen s škofom madžarskih nazorov. Sedaj, ko so v Košicah spet čehoslovaške in ruske čete, pa je madžarski škof moral pobrati šila in kopita in osvobodilna oblast od Vatikana zahteva, da nastavi prejšnjega škofa nazaj v Košice.

Slovenski klerikale, ki se so osvobodilne fronte tako strašno boje, bi se iz slučaja na Slovaškem lahko naučili, da bodo imeli slovenski duhovniki spet upanje na škofiske službe tudi v Trstu in Gorici, na Krku in morda celo v Celovcu.

V Proletarju ni nobenkrat nihče tajil, da so bili glavni "promoterji" partizanskega gibanja v Sloveniji in drugje v Jugoslaviji komunisti. Postavili so se mu na celo — eni kritiki trdijo, da sele ko je bila Rusija napadena, drugi pa, da so odpor organizirali čim je bila Jugosla-

Slovenci in Rusi

Kot Slovani Slovenci najbolj občudujejo sovjetsko Rusijo. Za Ameriko in druge napredne države imajo globoko spoštovanje; toda nobeden drugi narod jimi ni toliko pri srcu kot ruski. Med jugoslovanskimi jeziki je slovenski ruski najbolj soroden. Ta fakt je bil posebno dokazan med prvo svetovno vojno, ko je avstrijska vlada poslala mnogo ruskih vojnih ujetnikov za delo v slovenski vasi in manjša mesta. Naši ljudje so brez posebnih potrebov razumeli njihov jezik in ujetniki slovenskega in po mesecih prebivanja v Sloveniji so Rusi zlahkoto govorili slovenščino.

Tedaj naš narod ni nobenega ujetnika vprašal, kakšne politične pripadnosti je, dasi so bili Rusi "avstrijski sovražniki". Cutil je plemensko vez, ki jo je utrjeval sorodni jezik, in se zavedal, da so bili Rusi ravnotako prisiljeni boriti se za "carja" kot so se Slovenci za avstrijskega cesarja.

Prve vesti o junashkem odporu rdeče armade proti Hitlerjevim hordam so južne Slovence elektrizirale. Stalingrad! Rusi tirajo nemško zverino nazaj v njem lasten brlog! Bližajo se — Balkan! Boljšega zdravila bi ne mogel predpisati nobeden zdravnik. Ko je dosegla v Slovenijo novica, da pošilja sovjetska vlada svojo vojaško misijo v Jugoslavijo in v Slovenijo, je zavladalo velikansko navdušenje. Tam so se že nahajali člani anglo-ameriške misije, na katerih je bil narod silno ponosen. Sedaj pa še ruska misija! Juhe!

Ampak politični in vojaški voditelji, dasi prevzeli od načudenja, so ostali realistični. Sprejem ruske misije ni bil nič večji kot sprejem Amerikanec v Angležev. Bila pa je ena razlika: Slovenci so se brez potrebov zaradi svojih zavestnih vlog in vlog v soglasju s sodobnostjo, pa so postali žrtveno jagne malikom... Tako nekako je ta reč, g. Gabrovsek!

Ampak politični in vojaški voditelji, dasi prevzeli od načudenja, so ostali realistični. Sprejem ruske misije ni bil nič večji kot sprejem Amerikanec v Angležev. Bila pa je ena razlika: Slovenci so se brez potrebov zaradi svojih zavestnih vlog in vlog v soglasju s sodobnostjo, pa so postali žrtveno jagne malikom... Tako nekako je ta reč, g. Gabrovsek!

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich. Ona nastopi tudi s par pesmi med dejanjem.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Nekaj se sliši govoriti, da se bo veliko rojakov pripeljalo iz drugih sosednjih mest. Z veseljem vas že vnaprej pozdravljamo. In vsi, ki boste prišla že v Slovenijo, Mrs. Mrnjac. Oba sta iz Chicago. Owen bo govoril slovensko, Mrs. Mrnjac pa hravsko. Oba sta ognjevita govornika, in, iskrena prijatelja nove Jugoslavije ter osvobodilne fronte. Program bo s petjem ameriške himne odprla naša domača pevka, Dorothy A. Judich.

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

O seji glavnega odbora SANSA. Polletna seja glavnega odbora SANSA se je vršila 10. marca v Bergerjevi dvorani v Chicagu. Izmed povabljenih odbornikov in odbornic in častnih članov se je udeležilo zborovanja 22 članov izvrševalnega, nadzornega in širšega odbora. Ne navzoči so se radi dela, bolezni, voznih potežkoč ali kakega druga važnega vzroka oprostili. Razen daljnega zapada so bili na seji zastopani vsi deli Amerike, kjer ima SANSA svoje podružnice.

Glavna poročila so podali predsednik Kristan, kateri je opisal sedanji politični položaj v Jugoslaviji in poddaril, da zaključki zavezniške konference v Jalti jasno dokazujo pravilnost stališča, ki ga je glede osvobodilne fronte v Sloveniji zavzel Slovenski ameriški narodni svet; tajnik Kuhel je predložil poročilo o delu upravnega urada, o našem delu za relifno akcijo pomožnega odbora WRFASSD ter o političnem delu, katerega je vršil upravni urad od SANSove konvencije naprej; blagajnik Cainkar je poročal o finančnih zadavah SANSA in podal svoj vtis o delovanju pomožnega odbora v New Yorku. Krajša poročila so podali tudi drugi člani izvrševalnega in širšega odbora ter predsednik nadzornega odbora Louis Zeleznikar, ki je pobjal vsako nasprotno sumničenje o izrabljivanju SANSove blagajne in konštatiral, da so vsa SANSA izplačila pravilna in utemeljena, knjige v lepem redu in vsi dohodki in izdatki mesечно objavljeni v slovenskih listih.

Glede konference Roosevelta, Churchilla in Stalina v Jalti je seja soglasno odobrila sledenje izjavo, ki je bila poslana predsedniku Rooseveltu v Belo hišo:

Chicago, III. 13. marca 1945.

Dragi gospod predsednik:

Glavni odbor Slovenskega ameriškega narodnega sveta, zasedajoč v Chicagu dne 10. marca 1945, je z velikim veseljem in zadoščenjem vzel na znanje Vaše poročila o poteku in rezultatih konference v Jalti in Vas zagotavlja, da je ogromna večina ameriških Slovencev prežeta z enakim duhom.

Lokalni relifni odbor iz Brooklyna, N. Y., je zopet nabrajal in odpadol v skladisče 1519 funtov oblačila, 3 zabeževljivih in 13 funtov raznega živejščega.

Nabiranje oblike

V tej koloni je bilo omenjeno že prej, da se naj vsa že nabran oblike čim prej odpošije v skladisče WRFASSD, 161 Perry Street, New York, N. Y. Čim prej bo dospela v New York, tem prej bo na poti v staro domovino. Obenem prosimo posameznike, da zavojev ne posiljavajo v naš urad, niti jih ne adresirajo na ime kakega odbornika.

Načrt torijev ta volilni boj proti delavski stranki

(Nadaljevanje s 1. strani.)

je to mesto v osrčju žitnice centralne Evrope.

Op. u.—Vsled pomanjkanja prostora smo morali ves ostali seznam prispevkov opustiti.)

Nabiranje oblike

V tej koloni je bilo omenjeno že prej, da se naj vsa že nabran oblike čim prej odpošije v skladisče WRFASSD, 161 Perry Street, New York, N. Y. Čim prej bo dospela v New York, tem prej bo na poti v staro domovino. Obenem prosimo posameznike, da zavojev ne posiljavajo v naš urad, niti jih ne adresirajo na ime kakega odbornika.

Lokalni relifni odbor iz Brooklyna, N. Y., je zopet nabrajal in odpadol v skladisče 1519 funtov oblačila, 3 zabeževljivih in 13 funtov raznega živejščega.

Naše prireditve

1. aprila, Waukegan, Ill.: Relifni odbor in podružnica SANS imajo skupni program in veselico v korist pomožne akcije. Dramski odsek kluba št. 1 JSZ iz Chicaga gostuje z drama "No rec".

7. aprila, St. Louis, Mo.: Podružnica SANSA prireja veselico v korist pomožne in politične akcije SANSA v Boydsville. Govornik tajnik SANSA Mirko G. Kuhel.

14. aprila: Podružnica št. 39 SANSA prireja shod in veselico v korist pomožne in politične akcije SANSA v Boydsville. Govornik tajnik SANSA Mirko G. Kuhel.

29. aprila: Podružnice št. 2, 25, 54 in 60 SANSA prirejajo skupni program v korist pomožne akcije v Bohemian-American dvorani, 1438 W. 18th St., Chicago, Ill. Vpriznjena bo Klopčičeva enodejanka iz partizanskega življenga "Mati". Govornik Etbin Kristan.

Strabane Pa.: Dramatično društvo "Soča" in podružnica SANSA prirejata program v korist pomožne akcije v dvorani društva Postojnska jama. Govornik Joško Ovenc.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

SLOVENSKI AMERIŠKI NARODNI SVET

RACUN ZA JANUAR IN FEBRUAR 1945

Bilanca na banki 31 dec. 1944	\$17,290.56
Ročna blagajna	24.09
	\$17,314.65

DOHODKI (za politično akcijo)

št.

1. Detroit, Mich.	\$ 200.00
4. Johnstown, Pa.	50.00
5. Rock Springs, Wyo.	365.98
6. Ely, Minnesota	52.50
8. West Newton, Pa.	25.80
10. Canton, Ohio	100.00
12. Aliquippa, Pa.	36.45
15. Springfield, Ill.	1.00
17. Uniontown, Pa.	29.00
18. Sheboygan, Wis.	15.00
22. Midway, Pa.	20.00
23. St. Louis, Mo.	15.00
24. Virden, Ill.	8.37
25. Chicago, Ill.	34.95
32. Cleveland, Ohio	5.00
33. Bridgeport, Ohio	14.00
35. Gary, Indiana	100.00
38. Acmetonia, Pa.	325.00
41. Fontana, Calif.	33.00
45. Sheboygan, Wis.	2.50
46. Brooklyn, N. Y.	40.25
47. Pueblo, Colo.	10.00
48. Cleveland, Ohio	125.00
50. Denver, Colo.	15.00
54. South Chicago, Ill.	27.80
56. Milwaukee, Wis.	150.00
59. Brooklyn, N. Y.	23.00
60. Chicago, Ill.	20.20
65. Worcester, N. Y.	10.75
67. Los Angeles, Calif.	35.00
69. New York, N. Y.	36.00
73. Herminie, Pa.	23.00
74. Sheboygan, Wis.	12.00
84. New York, N. Y.	27.50
86. Elizabeth, N. J.	3.00
90. Kirkland Lake, Ontario, Canada	22.40
91. Chisholm, Minn.	25.50
94. Hostetter, Pa.	10.00
96. Auburn, Ill.	2.00
97. Newark, N. J.	10.75
101. Greensburg, Pa.	10.75
102. Forest City, Pa.	50.00
104. North Braddock, Pa.	37.00
105. New Philadelphia, Ohio	13.50
Frank Milavec, Port Angeles, Wash.	6.00
Poslano preko Gosp. Naroda	7.00
F. R. Vavpotič, za prodane zvezdice	21.00
Jacob in Katka Zupančič, Berwyn, Ill.	16.50
Prispevki poslani na gl. predsednika SNPJ	445.10
Federacija SNPJ za zapad. Penn. (30% od shoda)	208.20
Slovenian Mutual Ben. Aid Soc'y, Bridgeville, Pa.	7.50
Leo in Antonia Morela, Grays Lake, Ill.	5.00
Filip Brecelj, Ital. vojni ujetnik, Ft. Meade, Md.	7.00
Fred A. Vider Chicago, Ill.	10.00
Joseph Radelj, West Allis, Wis., za prod. zvezde	40.00
Društvo št. 449, SNPJ, Cicero, Ill.	25.00
Jos. Irman, Ekard in klub slov. doma, Akron, O.	35.00
Dr. št. 388 SNPJ, Star City, W. Va. (Rose Selak)	5.50
Dr. št. 355 SNPJ, Fairport Harbor, Ohio	25.00
Dr. št. 30, SDZ, Fairport Harbor, Ohio	10.00
	10.00 \$ 3,064.75

DOHODKI ZA POMOŽNO AKCIJO WRFASSD:

št.

1. Detroit, Mich.	\$ 1,281.25
2. Chicago, Ill.	305.55
3. Lokalni relifni odbor, Pittsburgh, Pa.	571.50
10. Canton, Ohio	31.00
11. Ambridge, Pa.	28.00
15. Springfield, Ill.	1.00
23. St. Louis, Mo.	318.00
24. Virden, Ill.	10.00
25. Chicago, Ill.	624.17
27. Arcadia, Kansas	55.00
33. Bridgeville, Pa.	12.00
34. Presto, Pa.	71.60
36. Waukegan, Ill.	650.00
39. Cleveland, Ohio	2,538.22
41. Fontana, California	7.00
48. Cleveland, Ohio	1,225.00
50. Denver, Colorado	104.10
53. Johnstown, Pa.	54.50
54. Chicago, Ill.	117.00
56. Milwaukee, Wis.	213.00
61. Indianapolis, Indiana	45.00
73. Herminie, Pa.	8.00
79. Girard, Ohio	300.00
86. Elizabeth, N. J.	81.00
90. Kirkland Lake, Ontario, Canada	47.39
91. Chisholm, Minnesota	2.00
94. Hostetter, Pa.	30.00
102. Forest City, Pa.	2.00
104. North Braddock, Pa.	200.00
106. Euclid, Ohio	150.00
Frank Milavec, Port Angeles, Wash. (nabran)	552.00
Diana Magajna, Mechanicsburg, Pa.	14.00
Anton Penko, Somerset, Colo.	5.00
John Petrich, Youngstown, O. (po Proletarju)	5.00
Anton Peterca, Neola, Utah (po Proletarju)	6.50
Frank Jesh, Frankfort Heights, Ill. (po Prol.)	2.00
John Laurich, Goodman, Wis.	10.00
Anton Shular, Arma, Kansas (nabran)	91.25
Joseph Usaj, Ital. vojni ujetnik, Ogden, Utah	8.00
Martin Mahoney Primrose, Pa.	3.00
Jos. Irman, Ekard in klub slov. doma (Akron, O.	35.00
Federacija SNPJ za zapadno Penn., od shoda	485.80
Slov. Mutual Ben. Aid Society, Bridgeville, Pa.	17.50
Slovenska podpora društva, Sheboygan, Wis.	210.68
JPO-SS št. 34 Detroit, Mich.	40.00
Društvo SNPJ	
9. Yale, Kansas	77.17
22. South Range, Mich.	55.15
48. Barberton, Ohio	30.00
52. Broughton, Pa.	280.95
180. Linton, Indiana	12.50
231. Primrose, Pa.	90.00
316. Danville, Ill.	12.00
350. Nashwauk, Minn.	27.25
358. Power Point, Ohio	16.00
405. Buffalo, N. Y.	20.00
483. Bellingham, Wash.	10.00
515. Hall, W. Va.	65.00
617. Lincoln Hill, Pa.	35.00
711. Detroit, Mich.	180.00
741. Burgettstown, Pa.	65.00
355. Fairport Harbor, Ohio	15.00
30. SDZ, Fairport Harbor, Ohio	15.00
	\$11,783.62

	\$32,163.02
PREGLED:	
Skupni upravni dohodki SANSA od 6. decembra 1942 do 28. februarja 1945	\$53,085.03
Skupna izplačila v isti dobi	36,336.97
Preostanek	\$16,748.06
Skupni relifni prispevki za WRFASSD od 1. oktober 1944 do 28. februarja 1945	\$71,917.74

WHAT IS FREE ENTERPRISE?

Reading a report of Henry J. Kaiser's ideas of what the postwar world should be like, we wonder whether the advocates of "free enterprise" really know what they are talking about.

Kaiser is best known as a "shipbuilder," because he manages plants, financed with government funds, which turn out vessels for the war effort.

Speaking before the Senate Small Business Committee recently, Mr. Kaiser urged the utilization of government-owned war plants as a means of supplying jobs and high living standards and, at the same time, declared that "I do not believe that many of our people want to change either our form of government or the basic essentials of free enterprise."

We submit that there is a contradiction in Mr. Kaiser's sentiments. We likewise suggest that many people who speak glibly of free enterprise either are trying to fool the general public or already have fooled themselves.

How can enterprise be free if the government must supply capital and plants—as it has done in the Kaiser industries? How can there be a future of free enterprise if prosperity depends on government financing?

We might also ask—

How can the products which the great war plants of the nation can produce be sold for the profit of "free" owners under free competition—which is the way of things under the form of government that Mr. Kaiser says most people wish to maintain?

The fact of the matter is that the war has claimed freedom of enterprise as one of its casualties. If the government itself had not gone into business it could not have supplied the American armies nor the soldiers and civilians of allied nations with all that is needed to win the war. And then—and by that very failure—the United Nations probably would not have remained united and even more probably could not have defeated the controlled economy of Germany.

The fact is that while some big business men advocate a return to business as usual, few really want free enterprise. What they want is government controls which will favor them. That's what they will have to have to continue to do business when the war ends.

We believe it of utmost importance that the American people should be prepared for permanent economic controls. By understanding trends they may shape the controls of the future to democracy by socializing ownership of capital resources and producing wealth for use rather than for profit—which is the only way to avert the calamity of government controls dedicated to the exploitation of the many for the profit and power of a privileged class.—Reading Labor Advocate.

Yankee Policies Pay Rich Dividends

Just before he died, Manuel Quezon, the gallant little chief of the Filipinos, said something like this to a friend: "If the United States had treated the Filipinos as some other great nations have treated the inhabitants of their Asiatic possessions, I would not have urged my people to resist the Japanese. The Filipinos are the only Asiatics who willingly fight on the side of their foreign rulers."

Writing from this post near Manila, Colonel "Phil" La Follette, former governor of Wisconsin, testifies that Quezon did not exaggerate the friendship of the Filipinos.

"We Americans could feel deep satisfaction in the attitude of the Filipinos toward us," says "Phil." "It is far more eloquent a tribute to our policies than any one can speak or write. As one goes along the highways, the continuous, joyous welcome of the children is the most convincing evidence of what the family really feels."

'One might wonder if the older people just like a winner, but the attitude of the kiddies tells what is in the hearts of their elders.

The G. I. soldier is the best ambassador of understanding and friendship we could have. He will take back with him a new estimate and understanding of these fine people.

"No doubt America has a message and a new kind of program for the Orient, a program of mutual benefit, which will open a world of opportunity for them and for us if we don't muffle the ball. I think we will succeed."—Labor.

Have They Lost Faith in the Freeze?

The "anti-inflation" flim-flam of the Administration is now entering the stage of confession. Mariner Eccles, chairman of the federal reserve board, says that, unless special excess-profits taxes are levied on speculative profits, nothing can stop runaway inflation of real estate and stock prices. Rural real estate is already up 60 percent, city real estate 40 to 50 percent, and corporation stocks 80 percent.

Why fool around with excess-profits taxes? We've got them now on corporations but the profits are plowed into reserves. In the last war, excess-profits taxes didn't stop the creation of thousands of new millionaires.

Why not have Byrnes, Vinson, McNutt, Davis and Bowles try their anti-inflation stuff on the speculators?

They have frozen wages. Why can't they freeze speculation.—United Mine Workers Journal.

NEW JUGOSLAV GOVERNMENT FORMED BY TITO WITH REGENTS' APPROVAL

Washington.—After satisfying the formalities contained in the mandate received from the regency council for the composition of a government in the spirit of the Tito-Sabasic agreement, the Jugoslav regents on March 7 approved a decree on the appointment of the provisional government of democratic federal Jugoslavia, which is to remain until a constituent assembly is convened, the Belgrade radio said in a broadcast recorded for OWI by the Federal Communications Commission.

According to the broadcast, the new Jugoslav government, approved by the regents, is composed of the following:

Marshal Josip Broz Tito, premier and minister of national defense; Dr. Milan Grol, vice premier; Edward Kardelj, vice premier and minister for the constituent assembly; Dr. Ivan Sabasic, minister of foreign affairs; Dr. Josip Smidkla, minister without portfolio; Vlado Zecovic, minister of interior; Frane Prul, minister of justice; Vladislav Ribnikar, minister of enlightenment; Sreten Zivic, minister of finance; Dr. Juraj Sutej, minister without portfolio; Todor Vojasinovic, minister of traffic; Andrija Kobral, minister of industry; Nikola Petrovic, minister of trade and supplies; Dr. Vasa Cubrilovic, minister of agriculture; Sulajman Filipovic, minister of forestry; Ban Andrejev, minister of mining; Sreten Vukovic, minister of labor.

MORE NAZI PRISONERS TO BE BROUGHT OVER

To "help ease the acute labor shortage in the United States" as well as the burden of guarding them in Europe, 100,000 additional German war prisoners will soon be brought to this country. This will increase the total of Nazis now here to more than 400,000.

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

American Legion Post 591, Hollywood, recently elected to membership a wounded World War II veteran of Japanese descent. The Legion's district commander refused to recognize the election. The post is fighting to have it recognized, and Los Angeles Chapter No. 1 of the American Veterans' Committee has passed a resolution condemning the post and criticizing the district commander.

The American Broadcasting Station in Europe, announcing the first free election in occupied Germany, reports that an officer of the AMG suggested the title of Führer for the German member of the food commission at Aachen. The local farmers didn't like the idea. They gave their man the title of Vertreter (representative).

The most scathing indictment of the wrestling industry we've ever heard was uttered by a five-year-old boy in a newsreel theater recently. As the wrestling match on the screen ended he said: "I'm glad that's over. Now we can see some fighting."

From the obituary of Bert Schultz, a farm hand, in the Lagrange, Indiana, "Standard and News" of February 1: "Lucille Hope became his wife by common law, and three children were born to them... The deceased was a faithful and hard-working man, though of humble station in life. He was not permitted to marry on account of having some Negro blood."

Attorney General Tom Watson of Florida advised the state executive committee of the Democratic Party on February 22 that it would be wise to repeal the poll tax. Such a move need not necessarily improve the Negroes' social or economic position, he said. "It can be done in a way that will reduce the evils. You can carry segregation to the nth degree. You can make them register separately and vote separately. If we do it right we can make history... We can do it right. We've got the brains and the patriotism."

Festung Europa: Late last year a Nazi meeting was called at Oslo to discuss anti-sabotage measures. One collaborationist, Svendsen Mö, suggested mass executions. Before voting on the proposal the delegates adjourned for lunch. When they returned to the auditorium Mö found a note on his chair saying, "You will be the first." Word has just arrived from Norway that a few days later Mö "departed this life in a rather unpleasant way."

From American Soldier in Italy

A soldier-correspondent from Southern Italy writes: "They are building a new army in Italy. This might be a very important factor in the social struggles of the future. They destroy the partisan groups and separate them from their approved leaders who in most cases must start as privates again. The new 'leaders' the partisans are finding in the army are regular officers with a more or less pronounced fascist record. The camps for the new soldiers are filthy, food is bad etc. The Avanti calls those centers 'centri di sabotaggio.' Once, when some partisans presented themselves with red neckcloths, an old time officer dashed toward them and tore the red cloth from their necks."

The young people are the most surprising. If you speak with these youngsters who call themselves socialists or communists, who wear party insignia and paint leftist slogans on the walls, you soon find that they have little theoretical knowledge or instructions; their socialism is largely emotional.

Some of our friends voiced doubt whether Socialist ideas could still attract people after all the years of fascist pseudo-socialist propaganda, yet these youngsters, born and educated under fascism, accept the goal of Socialism without any hesitation. But since, on the other hand, they lack theoretical knowledge almost completely, they are unable to distinguish between Socialism and Stalinism. Talking to them along anti-Stalinist lines meets with total incomprehension. If Stalin were a socialist his voice would have an immense echo; as things are now, somebody else will have to take over the immense potential ready for Socialism.—Louis Clair in The Call.

THE POLITICAL TRENDS IN FRANCE

General de Gaulle, absorbed in plans to restore the power and glory of France, appears increasingly anxious to postpone consideration of fundamental changes at home. In his recent speech to the Assembly he accepted the necessity of state control of key industries during the war but indicated a desire to avoid "changes in structure." The program of nationalism, he declared, must await the advent of an elected Parliament, and any measures taken in that direction he regarded as purely provisional. This speech proved extremely disappointing to the Assembly, which is largely composed of leaders of the resistance. The resistance movement in France was not solely concerned with throwing out the invader; it was deeply conscious of the urgent need for radical social and political changes. In its clandestine meetings, in its underground press, there were long and earnest discussions of the causes of the moral and material collapse of 1940. And one conclusion common to almost all the resistance groups was that the industrial and financial monopolies in France, which had constantly thwarted the popular will, must be taken over by the state. Since the controllers of these monopolies to a large extent were also collaborationists, the liberation offered a matchless opportunity to break their power forever. But six months after the liberation little has been accomplished in this direction. The program of socialization drawn up by Pierre Mendes-France, Minister of National Economy, has been shelved, and all too many of the big industrialists who collaborated eagerly with the enemy remain at large and in full control of their enterprises. With large and full control of their enterprises. With large numbers of French workers unemployed, with nearly all of them hungry, the dangers of a policy of inertia are self-evident. The moral energy created by the resistance movement is being dissipated; social issues are again threatening national unity; cynicism is returning. It is time General de Gaulle turned his attention to the domestic scene, lest the foundations of the French renaissance crumble beneath him.—The Nation.

WHO SHOULD PAY THE TAXES?

In his message to Congress, President Roosevelt advocated a tax system designed to promote postwar employment when civilian production is resumed. On the one hand, the President wants taxes high enough not only to pay for all public expenditures, but also to reduce the public debt. On the other hand, he wishes to distribute the tax burden in a way that will encourage demand for investment goods and consumption goods. In order to promote demand for consumption goods, the President recommends "reduction or elimination of taxes which bear too heavily on consumption."

Such a tax program involves two things—on the one hand, incentive taxation, giving special advantages to capital which has actually been invested in new enterprises (or in the extension of investments in old enterprises), and on the other hand, reduction of excise taxes and of income taxes levied on low incomes, since the latter are spent quickly and almost exclusively on consumption goods.

It should be noted that taxation on these judicious principles by no means jibes with main tax plans recently advanced—especially not with the tax plan presented by the Committee for Economic Development, which is, in fact, based almost entirely on opposite principles. The CED plan is resolutely opposed to all kinds of incentive taxation that favor actual capital investments, but suggests the abolition of corporation taxes, irrespective of whether the income of the corporation is invested or left idle. To make up for the loss to the Treasury resulting from the abolition of corporation taxes, the CED tax plan suggests taxing low incomes very heavily, despite the fact that such incomes are readily spent for consumption goods.

To be sure, the CED plan proposes the reduction of excise taxes, and this would be favorable to mass consumption. But leaving idle capital untaxed and burdening low-income groups with a very heavy income tax would clearly defeat the purposes which the President rightly stressed in his message.

—The Brewery Worker.

Off on the Wrong Foot

The new organization of returning World War II veterans, called AMVETS, is already off on the wrong foot—they've taken out after the CIO's Political Action Committee.

While there may be much wrong with the PAC, and even the CIO is willing to admit that any organization of veterans which hopes to achieve any place of distinction in America had better adopt one major principle for its organization—stick to your own knitting.

Veterans of this war or any other war, have enough in common to fight for their own ideas and ideals without driving knives into something they know nothing about.

The way to bring about reform in this country is not to rail against what you suppose—but act in a common sense manner to correct that which you believe to be wrong.

AMVETS—let that be a lesson in statesmanship to you. — The Progressive Miner.

THE ROYALTY RACKET COULD BE A TWO WAY STREET

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

It is interesting to note who is shouting loudest against John L. Lewis and his United Miners since the miners union made a bid for a royalty of 10 cents on every ton of coal produced. It's the same people who argued with equal vigor all down through the private profit system in support of the royalty racket.

The trouble now isn't that anything new and unusually vicious is being proposed by Lewis. What hurts is that the wrong people want to play the game.

Especially in coal, royalties are far from being an afterthought. There are a few families in these free and independent United States who, generation after generation, have been taking that kind of cut without even the justification of doing a minute's work to produce coal. Even since the era of "equality of sacrifice" was imposed upon us all, the general public that burns and pays for coal has had to

pay tribute to royalty-takers who collected, not because they produced, but merely because they owned.

And, most people who are now condemning Lewis and Company thought that was all right and asked us Socialists whether we wouldn't do the same thing if we had the chance.

So why all the bellyaching now? Lewis thinks he has a chance, and he's going to "do the same thing" if his plans work out.

The fact is that \$60,000,000 per year, which sum has been mentioned as the amount of cash that will flow into the treasury of the miners' union, is a rather small sum compared to what has been taken, is still being taken and, if the intentions of Roosevelt and company work out, will continue to be taken forever, by the owning class of America and with the sanction of capitalist law. Not only in coal, but in every useful activity, there is a parasite crew that evades tribute upon the general public.

And one reason that this tribute must be paid is because the majority of the American people voted to pay it. They voted for the royalty system every time they rejected Socialism and whenever they made a choice between the Tweedledee and Tweedledum parties of the profit system.

BANK PROFITS SOAR

A survey by the New York Federal Reserve Bank reveals that the net profits last year of 810 banks in the New York district averaged 9.5 per cent. This high rate of return, more than double the rate in 1942, is in contrast with the 1 per cent or less which depositors receive.